

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **R.N.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 26 listopada 2024 r.

zażalenia skazanego

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2024 r., sygn. akt IV KO

49/24, odmawiające przyjęcia osobistego wniosku R.N. o wznowienie

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w

Białymstoku z dnia 22 stycznia 2016, sygn. akt II AKa 200/15, utrzymującym w

mocy wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie, z dnia 22 września 2015 r., sygn. akt II

K 46/15, wobec oczywistej bezzasadności tego wniosku,

na podstawie art. 545 § 3 zdanie drugie k.p.k. oraz art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art.

439 § 1 pkt 2 k.p.k.

postanowił

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi

Najwyższemu - Izbie Karnej do ponownego rozpoznania.

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy w składzie jednoosobowym, z udziałem SSN Pawła Kołodziejskiego, postanowieniem z dnia 6 sierpnia 2024 r., sygn. akt IV KO 49/24, odmówił – na podstawie art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k. – przyjęcia osobistego

wniosku R.N. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 stycznia 2016 r., sygn. akt II AKa 200/15, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie, z dnia 22 września 2015 r., sygn. akt II K 46/15, wobec oczywistej bezzasadności tego wniosku.

W piśmie zatytułowanym „Zażalenie na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 06.08.2024 r.” skazany nie podniósł zarzutów ani argumentów bezpośrednio dotyczących zaskarżonego postanowienia. Wskazał ponownie, że domaga się, w oparciu o przepisy art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. w zw. z art. 542 § 1 k.p.k. i art. 544 § 2 k.p.k., wznowienia postępowania zakończonego wyżej opisanym prawomocnym wyrokiem na podstawie, którego został skazany za popełnienie czynów określonych w art. 270 § 1 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. oraz uchylecia obu wskazanych wyroków i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie; a także przeprowadzenia dowodu z dokumentów z załączonych do zażalenia tj.: a) pisma otrzymanego z prokuratury w sprawie 4 Ds. [...]; b) weryfikacji badań ekspertyzy biegłej T. przez CEG; c) zasięgnięcia akt sprawy 4 Ds [...]1 i 4 Ds. [...]2 gdzie jest widoczna manipulacja.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności zauważyć należało, że skarżący nie formułuje *explicite* zarzutów pod adresem zaskarżonego postanowienia. Taki sposób ujęcia treści pisma obligował w pierwszej kolejności do rozważenia rzeczywistych intencji jego autora. Artykuł 118 § 1 k.p.k. stanowi, iż znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia. W przypadku pism procesowych określonych mianem środków odwoławczych ustalenie ich rzeczywistego znaczenia oznacza konieczność uwzględnienia całej ich treści, a nie tylko części dyspozytywnej czy samego ich przez skazanego nazwania. Ograniczenie się do odczytania dosłownej treści tylko tego zakresu owego pisma procesowego bez uwzględnienia przytoczonego w nim uzasadnienia nie jest miarodajne dla odtworzenia rzeczywistych intencji towarzyszących autorowi przy jego sporządzaniu i wniesieniu. Toteż dopiero przeprowadzenie analizy całej jego treści

pozwała ustalić jego rzeczywisty procesowy charakter (postanowienie SN z 23.04.2009 r., II KZ 17/09).

Sąd Najwyższy, po przeprowadzeniu analizy całości argumentacji wyrażonej w przedmiotowym piśmie, uznał – uwzględniając intytulację tego pisma, oraz powołaną tam argumentację – że uprawnia ona do ustalenia, że jego autor nie jest pogodzony ze sposobem rozstrzygnięcia jego sprawy przez Sąd Najwyższy w zaskarżonym postanowieniu.

Dodać przy tym należy, że przedmiotowe pismo zostało przyjęte i pozytywnie przeszło kontrolę formalną przez przewodniczącego wydziału. W toku tejże kontroli również nie zakwestionowano charakteru wystąpienia skazanego, uznając je za prawidłowo wniesiony środek odwoławczy (zażalenie) na wskazane na wstępie postanowienie, inicjujący postępowanie odwoławcze.

Zasada rzetelnego procesu sformułowana w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, na którą składa się również standard postępowania dwuinstancyjnego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) i prawo do skutecznego środka odwoławczego (art. 13 EKPCz) sprzeciwiały się – w zaistniałej niejednoznaczności podjętej przez skarżącego czynności procesowej – zignorowaniu wyraźnej woli skarżącego i forsowaniu, przy wykorzystaniu instrumentu z art. 118 § 1 k.p.k. odmiennej interpretacji przedsięwziętej przez niego czynności procesowej, pozbawiającej go jednej z podstawowych gwarancji procesowych, tj. prawa do dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Dlatego pismo skazanego potraktowano jako zażalenie, o którym mowa w art. 545 § 3 zdanie drugie k.p.k. i podlegało ono rozpoznaniu.

Analizowane zażalenie okazało się również skuteczne, choć nie z przyczyn w nim podniesionych, a ze względu na zaktualizowanie się w sprawie tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. polegającej na nienależytej obsadzie Sądu Najwyższego orzekającego w trybie art. 545 § 3 k.p.k. jako Sąd I instancji

Na wstępie rozważań przypomnieć należało trafny pogląd, że skoro ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie zwykłego środka odwoławczego od postanowienia o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k., to istotą takiego środka odwoławczego musi być również kontrola czy sąd rozpoznający taki wniosek był sądem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 EKPC, a zatem niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym ustawą. Przepis ten znajduje bowiem zastosowanie także, gdy postępowanie, chociaż uznane w prawie krajowym za "nadzwyczajne" albo „wyjątkowe”, z natury i w swoim zakresie jest podobne do zwykłego postępowania odwoławczego (postanowienie SN z 4.04.2024 r., IV KZ 4/24).

Sąd Najwyższy, na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1093 z późn. zm.; dalej: ustawa o SN), pozostaje związany uchwałą trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110- 1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), gdzie stwierdzono, że: "nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)". Cytowana uchwała ma moc zasady prawnej, co oznacza, że jest nią związany każdy skład Sądu Najwyższego dotąd, dopóki nie nastąpi odstępnie od niej w trybie określonym w art. 88 ust. 2 ustawy o SN. Do dnia rozpoznania niniejszej sprawy takie odstępnie nie nastąpiło, co oznacza, że zachowuje ona moc obowiązującą. Sąd Najwyższy konsekwentnie staje na trafnym stanowisku, że nic w tym względzie nie zmienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (por.m.in.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22)). Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wyrok ten "wykracza poza zawarty w art. 188 Konstytucji RP katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji RP uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł

uchylić uchwały trzech Izb SN (BSA I-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanović mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego)" (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; por. także m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21 oraz z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22). Stanowisko zawarte w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego zostało następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22).

W tym względzie istotne jest również stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka konsekwentnie wyrażane od sprawy *Reczkowicz przeciwko Polsce*.

ETPCz w tym wyroku wskazał na negatywny wpływ nowelizacji ustawy o KRS na prawo stron do "sądu ustanowionego ustawą", stwierdzając: "na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów zasiadających w KRS - prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych - władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS (...). Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały - o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS" (pkt 274 wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19; zob. również wyrok ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz wyrok ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20; wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r., *Grzęda przeciwko Polsce*, skarga nr 43572/18). W wyroku pilotażowym z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie *Wałęsa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21) Trybunał ponownie wskazał, że sposób powołania sędziów Sądu Najwyższego w

opisywanej już powyżej procedurze z udziałem wadliwie obsadzonej KRS skutkuje brakiem zapewnienia stronom prawa do sądu należycie obsadzonego w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wniosek skazanego o wznowienie postępowania rozpoznał Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego SN w osobie Pawła Kołodziejskiego. W sprawie tej orzekał zatem sędzia Sądu Najwyższego, o którym mowa w przytoczonych stanowiskach orzeczniczych. Sędzia ten został bowiem powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 7 marca 2022 r., nr 1130.26.2022 (M.P. poz. 508), na skutek wydania uchwały nr 786/2021 z dnia 25 czerwca 2021 r. (M.P. poz. 280) przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał już stanowisko, że kwalifikowana wada prawna orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi w sytuacji rozpoznania przez sędziego Sądu Najwyższego, o którym mowa w tezie uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego i w uchwale w sprawie I KZP 2/22, wniosku skazanego o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k. (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21; z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21; z dnia 23 listopada 2022 r., II KZ 39/22; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21). Sąd Najwyższy w pełni podziela argumentację tam zaprezentowaną i nie widzi potrzeby jej powielania w uzasadnieniu niniejszego postanowienia.

Podsumowując, w związku z tym, że uchwała trzech Izb Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej, nadal wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego, a także z uwagi na konieczność zapewnienia skazanemu prawa do rzetelnego procesu, w tym prawa do sądu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym, należało stwierdzić w tej sprawie zaistnienie tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a w konsekwencji z urzędu – niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść

orzeczenia – uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik

[WB]

r.g.